

Универзитет уметности

НАСТАВНО-УМЕТНИЧКОМ ВЕЋУ.

ФАКУЛТЕТА ЛИКОВНИХ УМЕТНОСТИ У БЕОГРАДУ

Рајићева 10.

11000 Београд

ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈЕ ЗА ОЦЕНУ И ОДБРАНУ ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА : „**Природа и уметност као могућност радикалне уметничке праксе**“-објекти и инсталације кандидата Ђорђа Станојевића

Наставно-уметничко веће Факултета ликовних уметности у Београду , на седници одржаној 01.03.2017. године донело је одлуку о именовану Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта : „**Природа и уметност као могућност радикалне уметничке праксе**“-објекти и инсталације кандидата Ђорђа Станојевића у саставу : мр Радомир Кнежевић, ред.проф.,ментор ,мр Бранко Павић,ред.проф.Архитектонског факултета у Београду , др ум Радош Антонијевић ,ванр.проф.,др ум.Миливоје Павловић ,доцент ,др ум.Милица Црнобрња Вукадиновић,доцент ,Факултета примењених уметности у Београду.

БИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

Ђорђе Станојевић

Рођен 29. марта 1974. године у Осечини.

Ванредни професор на Академији за уметност и конзервацију СПЦ у Београду.

Ванредни професор на Академији лепих уметности и мултимедија у Београду.

Оснивач и уметнички директор пројекта „Nature & Art”.

Бави се теоријом уметности, пише критику и есеје.

Образовање:

2011–2012. Докторске студије на Факултету ликовних уметности у Београду

1999–2001. Магистарске студије на Факултету ликовних уметности у Београду

1994–1999. Студије сликарства на Факултету ликовних уметности у Београду

Самосталне изложбе:

2016. „Фантастични предео”, галерија Хаос, Београд, „Између природе и уметности”, галерија Media Nox, Марибор, „Фантастични предели”, галерија Дрина, Београд, 2015. „Објекти”, галерија Abstract Project, Париз, „Дијалози”, галерија Grace Teshima, Париз, „Обличја”, Ликовни салон Културног центра Новог Сад, 2014. „Рефлексије”, Културни центар Србије, Париз, „Ергономија земље”, галерија УЛУС, Београд, 2013. „Клијање”, галерија Београд, Београд, „Сликати као природа”, Центар савремене уметности Црне Горе, Подгорица, „Подгорина”, галерија Nature & Art, Осечина, „Рађање”, галерија Силос, Ваљево, 2012. „Раст”, галерија Нова, Београд, „Ергономија земље”, галерија Културног центра, Панчево, „Сликарство земље”, галерија СУЛУВ, Нови Сад, „Снага земље”, Галерија савремене уметности, Смедерево, 2011. „Поетика земље”, галерија Народног музеја, Ваљево, 2009. „Запис”, галерија Магацин, Београд, „Пулсирајућа реалност”, галерија уметничког центра УБСМ, Београд, 2008.

„Присуство”, галерија Народног музеја, Ваљево, „Земља”, галерија СКЦ, Београд, 2003. „Киша”, галерија ФЛУ, Београд, 2002. „Писмо”, галерија Војне академије, Београд, 2001. „Фрагменти”, галерија Медија центра, Београд, 2000. „Простирање”, галерија Дома омладине, Београд, 1999. „Лествице”, галерија ФЛУ, Београд

Колективне изложбе:

2016. V међународно бијенале визуелних уметности, Чачак, Међународно тријенале проширених медија, Павиљон Цвијета Зузорић, Београд, „Природа као материјал за скулптуру”, Међународни фестивал савремене скулптуре, галерија СУЛУЈ, Београд, „Nature & Art Collection”, галерија Културног центра, Чачак, Међународни симпозијум „Уметност и папир”, Чачак

2015. „Nord Art”, међународна изложба Kunstwerk Carlshutte, Хамбург, „Imago Mundi”, Luciano Benetton Art Collection, Венеција, „Nature & Art”, Скандинавски павиљон, Београд, „Nature & Art Collection”, галерија Nature & Art, Осечина, „Изложба српских уметника”, Загреб, Панчево, Крушевац, Прокупље, Свилајнац, Грачаница, Косовска Митровица, Штрпце, „Нове аквизиције”, Музеј Zepher, Београд, „Collection”, галерија FUNNEL, Букурешт, „Београдско тријенале цртежа и мале пластике”, Павиљон Цвијета Зузорић, Београд, „Екокулт”, галерија Прогрес, Београд, „Пролећни салон”, Павиљон Цвијета Зузорић, Београд, „Фестивал 9”, Циглана, Београд, „Изложба професора Академије СПЦ за уметност и конзервацију”, галерија Дома војске, Београд, „Новогодишња изложба”, галерија Београд, Београд

2014. „Радови на папиру и објекти VI”, галерија Београд, Београд, „New Works”, галерија FUNNEL, Букурешт, „Collection”, галерија Galateca,

Букурешт, „Екокулт“, галерија Прогрес, Београд, „Паралеле“, галерија Културног центра, Ваљево, „Пролећни салон“, Павиљон Цвијета Зузорић, Београд, „Изложба српских уметника“, Музеј града Ровиња

2013. Међународно тријенале проширених медија, Павиљон Цвијета Зузорић, Београд, IV међународно бијенале визуелних уметности, Чачак „Nature & Art Project“, Миксер фестивал, Београд

2012. „Уземљење“ (site-specific пројекат), „Nature & Art Project“, Миксер фестивал, Београд, „Арс Козара“ (land art пројекат), Национални парк Мраковица, БиХ, „Изложба цртежа и мале пластике“, галерија Силос, Ваљево, Изложба „Nature & Art Project“ колоније, галерија Nature & Art, Осечина

2011. „Nature & Art Project“, галерија Сон: Да фондације, Марибор, „Nature & Art Project“, Миксер фестивал, Београд, „Nature & Art Project“, Green Screen Festival, Београд, Изложба Јаловичке колоније, уметнички центар УБСМ, Београд, Изложба Јаловичке колоније, галерија Културног центра, Сопот

2010. „Nature & Art Project“, Кућа легата, Београд, „Nature & Art Project“, галерија Народног музеја, Ваљево, РМ Art Foundation, галерија Матице српске, Нови Сад, РМ Art Foundation, Philip Morris галерија, Београд, РМ Art Foundation, Philip Morris галерија, Ниш, Изложба Јаловичке колоније, галерија Културног центра, Јаловике

2009. Фестивал уметности младих „Раскршће“, Ваљево, „Пропозиција-Рефлексија“, уметнички центар УБСМ, Београд

2001. Нови чланови УЛУС-а, галерија Цвијета Зузорић, Београд, „7 српских уметника“, галерија ХИПП, Пфафенхофен, Немачка

2000. „Библиотека чуда”, галерија ФЛУ, Београд, IV југословенско бијенале младих уметника, Конкордија, Вршац, Међународна изложба „BREAK 21”, Љубљана, Словенија, Светски фестивал радова на папиру, Крањ, Словенија, 1999. Изложба групе „Просопон”, галерија Стара капетанија, Земун, 1998. Изложба групе „Просопон”, галерија Народног музеја, Ваљево

Награде:

2014. Аквизиција Музеја Zepher, 2007. Награда за најбољи визуелни идентитет Србије, 2000. Награда на IV југословенском бијеналу младих уметника

ДЕТАЉНА АНАЛИЗА ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА

Докторски уметнички пројекат **„Природа и уметност као могућност радикалне уметничке праксе”** објекти и инсталације кандидата Ђорђа Станојевића бави се односом природа –уметност-човек. Кандидат поставља уметност у улогу медијума у ,како наводи ,покидану везу између човека и природе.Логика настанка потребе за овим обликом уметничке праксе у приличној мери заузима део овог рада, и има намеру да пронађе корене, у којима је утемељена идеја покидане везе између човека и природе.Након историјске анализе предмет интересовања постаје савремено доба и разлози из којих проистичу основе овог пројекта ,однос природа-уметност-човек.

У **УВОДУ** кандидат наводи своју потрбу да се користи материјалима, те да га подстичу енергије којма су прожети .

Циљ пројекта јесте да открије узроке и разјасни настанак концепта **Природа и уметност као могућност радикалне уметничке праксе**. Полазећи од тога да уметност покушава да постави кључна питања одређене епохе и нађе одговоре на та питања,аутор износи тврдњу да је уметност рефлексија живота одређеног времена. Логика савременог доба, времена у ком живимо постављена је средином 19.века у Европи .

Полазећи од овако постављене тезе ,износи и генезу личног уметничког икуства и доласка до метода „сликати природом“.

Наводећи незаобилазно питање екологије , истиче његову везаност за човеков опстанак ,што повлачи питање етике .

Део НАСТАНАК КОНЦЕПТА ПРИРОДЕ У ЗАПАДНОЈ УМЕТНОСТИ открива историјат појма „сликати као природа“ ,наводећи његов почетак у доба импресионизма .То је време када уметници излазе из свог атељеа и сликају у непосредном односу са природом.Аутор износи свој став да развој индустрије доноси значајне промене на друштвеном плану, те да уметност мења улогу коју је имала у предходним епохама .Она постаје поље на ком се изражава бунт својствен захтевима новог доба .Значајна позиција уметника у новом времену ,његов став се чује али његова позиција није заштићена ,са друге стране он је слободан .Слобода става доводи до супротстављања ,уметник бива изопштен из друштва.Уметник критикује , уметност нуди алтернативу.

Технолошка револуција покреће развој науке ,а развој науке подстиче и развој уметности ,како тврди Лазар Трифуновић, уметност настаје као последица нове свести.

Појава фотографије значајно је променила позицију сликарства , ослободила га многих стега којима је до тада било подложно.Аутор закључује да се појављује ново поље уметности чији је циљ процес настанка и његова етика .

Истичући да се свест уметника ослободила на основу паралелних токова који прожимају науку , филозофију и уметност ,уметник се ослобађа баласта претходних епоха и улази у експеримент али се враћа и природи.Радикалност оваквог односа циклично се понавља кроз историју (теза која подржава личну стратегију кандидата).

Настављајући са даљом анализом историјских прилика у којима види порекло својих ставова Ђорђе Станојевић истиче као значајан моменат појаву импресиониста ,тврдећи да је њихов чин изласка из атељеа био до те мере радикалан да се уметност отворила на посебан начин , посебно према природи.“Друштвено ангажована уметност не мора бити само она која на први мах критикује постојећи систем , она може бити пример неке боље духовне стратегије у одређеном времену“закључује Станојевић.

У делу АВАНГАРДНИ СТАВ О ПРАИЗВОРИШТИМА кандидат елаборира период пред Први светски рат , тврдећи да је он узрокован нагомилавањем капитала , а криза која је обухватила свет као да је отворила врата уметности . Стварају се авангарде чији циљ је био ослобађање људског духа .

Одлазак Пола Гогена на Антиле значајно је променио однос према естетици примитивне уметности , откривена је лепота и интензитет коју је носила уметност која је имала непосредније везе са природом.Европски рационалистички дух одвојио је живот и уметност од природе и претворио је у робу.

Позивање на Пикасову слику „Госпођице из Авињона“наглашава радикално одбацивање европских стереотипа о лепоти и ,сматра кандидат, да су се стекли цивилизацијски капацитети да се појам лепоте прошири на схватања осталих цивилизација света које су примитивне. Нижу се примери откривања уметности са разних простора и претходних епоха која се потпуно другачије тумаче и прихватају него раније.Пример је Пикасова реакција када је видео пећинске цртеже Ласка и Алтамуре „Све смо искомпликовали и упропастили“.

Наводећи још неколико примера ,кандидат закључује како је еволуција западне мисли достигла ступањ схватања да је уметност питање животне етике , која у стваралаштву постаје естетика , уствари уметничко дело.

Уметници се интересују за унутршње процесе и енергије које су последица промена ,раста и кретања.Пример Бранкушијеве птице ,која наглашава лет и потенцијал као и његова дефиниција цртежа-„Птица лети ,а петао пева“ . Подсећањем на авангарду у Русији завршава се део о авангардним покретима и њиховом утицају на промене у уметности.

МЕЂУСОБНА ЗАВИСНОСТ НАУКЕ И УМЕТНОСТИ је део у ком се наглашава веза између науке и уметности ,подсећајући нас на тврдњу Кандинског да је сазнање о цепању атома било посебно шокантно за њега .Све је постало меко ,неодређено,несигурно.Слика природе је постала слојевитија како је сазнање о њеној сложености постајало све садржајније .

Потом се помињу Ајнштајн са својом Теоријом релативитета која је имала свој значај на развој људске мисли ,што се рефлектовало и на уметност кроз питање енергије која се уграђује у дело и која се потом чита и враћа гледаоцу.Уметност истражује сам феномен гледања ,уметник улази у простор слике , слика није само представа виђеног .

Откриће микроскопа открива невиђени свет микроструктура ,лет авионом, снимци са сателита отварају нове видике кроз нова објашњења виђеног.

Психоанализа Сигмунда Фројда и учење Јунга отварају нове просторе подсвесног које постаје неисцрпни простор нових идеја .

НАСТАНАК КОНЦЕПТУАЛНЕ УМЕТНОСТИ И ЊЕНА ВЕЗА СА ПРИРОДОМ је део који почиње са тумачењем Дадаизма као покрета који покушава да успостави нови почетак, исмевајући све досадашње токове а посебно исмевајући буржоаско друштво са свим његовим манама.Како је говорио Тристан Цара „Треба обавити један велики рушилачки посао ,помести , очистити“.

У овом делу кандидат прави озбиљну социолошку анализу ,наводећи да су промене које су настале после Првог светског ратау великој мери покренуле и нове токове у уметности.Истраживања су усмерена ка новим технолошким поступцима ,мења се однос према традиционалној форми , процеси су ти који почињу да се прате .Наведене су речи Џона Кејџа „Радикалност уметности није дефинисана у оквиру њене форме већ у оквиру њене активне делатности унутар датог друштвеног,економског или политичког оквира“

ЛЕНД –АРТ је део у ком се тема овог рада највише приближава свом станишту .Овде је појашњено порекло назива и природа ове врсте уметности, потреба уметника да излазе из галерија и музеја и одлазе у природу ,у пејзаж са којим је уметничко дело било нераскидиво повезано.

Рберт Смитсон ,Исаму Ногучи,Ален Сонфист имена су која су утемељила основе Ленд арта.Изложба коју су поставили 1968.у Њујорку је показала да документација о изведеним радовима добија посебну важност.

Уметници су за своја дела почели да користе багере и динамит. Валтер де Марија одлази у пустињу да би користио све ресурсе природе до сакупљања енергије громава .Уметник жели да наведе на то да се

размишља о земљи и њеном односу према васиони. У Европи такође постоји један низ уметника на које се кандидат осврће у тексту , па су ту Ричард Лонг , Енди Голсворти, Мери Мис, Јан Дибетс, Бари Фланеген, Јацек Тилицки, Дејвид Неш.

Многа дела су се временом стопила са природом у процесима који се у природи иначе дешавају . Овај вид уметности потпуно је афирмисао поступак документовања путем фотографије видео записа или путем узетих узорака материјала. На овај начин се дело потпуно пребацује у сферу концепта , где су објашњени сви аспекти процеса настанка рада. Занимљива је Голсвортијева изјава да сваки рад расте , постоји неко време и нестане , тиме се делу даје особина коју имају жива бића . Процес настајања и нестајања се подразумева.

Део рада је УМЕТНОСТ И АНТИ УМЕТНОСТ ЈОЗЕФА БОЈСА , који је посебан осврт на дело истакнутог уметника из Немачке. Бојсово занимање за природу је почело у раном детињству , посебно је проучавао живот пчела , из сазнања до којих је дошао о воску и енергији коју заједница пчела ствара, сам налази за сходно да прави радове са тим материјалом . Посебно је занимљива његова тврдња да је у појму уметности сажето све људско, па и научно. Изворно је научно било садржано у оном уметничком. Антиуметност , тј. хаотично вољно и интуитивно , чулношћу се материјализује у уметност одређеног мисаоно-формалног обличја , а која је једна врста „секундарног продукта“ поменутих процеса . Шематски гледано имамо три елемента ликовног стваралаштва : вољу , осећајност и мисао. (Andrani, Konnertz i Thomas).

Кандидат овај део завршава Бојсовом тврдњом да је ликовно , заправо, животни елемент у сваком човеку!

Овом тврдњом појашњено је због чега је Бојс заступљен у овом уметничком пројекту , окренутом природи и њеном односу према уметности.

ВРЕМЕ У КОМЕ ЖИВИМО доноси нове облике организовања уметника , даје се пример америчког уметника Џеа Кунса , Марине Абрамовић , Демијана Хирста , Такаши Муракамија , уметника који су бизнис поставили стратешки и постигли успех светских размера . Реалност се обликује путем пропаганде од најмоћнијих структура на свету , што је Кунс схватио док је

радио као брокер на берзи.Помињање Бодријара и симулиране реалности директно је везано за дух времена .

Кандидат закључује да ли је време да „нова авангарда“у уметности тај корак напред, ка новим технологијама ,или је то корак натраг(на траг)ка заборављеним древним и колективним знањима човечанства у нераскидивој вези човека и природе.

СЛИКАТИ ПРИРОДОМ

„Технологија и форма нису више важне за уметност.У први план долази хуманост и етика који стварају духовни капацитет препознавања природе као раја“.Овим речима кандидат наглашава свој однос према уметности и стварлаштву у односу на природу.Исказујући намеру да покушава да повеже уметнички процес са природним процесом. То постаје важан разлог да свој атеље замени природом ,где су му земља и небо материјал и радни простор. Водећи се за оваквим ставом истиче Мондријаново: „Треба убити уметничку личност да би из дела проговорио човек“.У свом раду он је саучесник са природом и процесима које прати, а дело је последица ове комуникације .

Користећи енергију сунца ,ветра ,поштујући као саучесник резултате који настају пошто се испадала киша или је мраз направио себи својствену структуру, уметник потврђује свој уметнички израз.Ово је пример који показује како настају дела у којима се природа слика својим процесима , тако уметник дефинише свој поступак као „ сликање природом“.

У делу рада који носи наслов ИСТОРИЈА НАСТАНКА КОНЦЕПТА „СЛИКАТИ ПРИРОДОМ“ кандидат анализира корене из којих се развио став о реченом поступку.ОвOME су предходили радови који су се односили на елементарне доживљаје материје и сликарског поступка .Откривао је енергију материје боје , порекло поступка, кад би скидао насликане слојеве боје .Следи подсећање на радове и изложбе које су преходиле новом циклусу везаном за идеју „сликати природом“ .

ЗЕМЉА

Докторски уметнички пројекат **ПРИРОДА И УМЕТНОСТ КАО МОГУЋНОСТ РАДИКАЛНЕ УМЕТНИЧКЕ ПРАКСЕ** кандидата Ђорђа Станојевића показује како је развијана идеја и од којих полазишта је кренуо да би дошао до става „сликати природом“.У овом случају земља је полазиште и исход . Она је материјал и станиште , од земље се гради и на земљи се гради .

Однос земље и процеса који се у природи дешавају је исконски и како Бојс то каже праликовни. Земља је као маслац и восак нешто хаотично из чега се нешто рађа ! Истиче се важност процеса настанка који постаје суштина дела, откривајући трагове утицаја различитих енергија које су се на њему сустицале.

На крају делови којима завршава свој писани рад ЕВОЛУЦИЈА КОНЦЕПТА „СЛИКАТИ ПРИРОДОМ“ и САКУПЉАЧИ СВЕТЛОСТИ приказ су последњих радова које је Станојевић излагао у низу изложби ,којима је показао са коликим интензитетом је ушао у овај концепт . Огромна је енергија је уложена да би се остварио овај опус са великим бројем радова ,којима је уметник могао да истражи могућност и исправност своје концепције . Користећи материјале земљу, балегу,коштани црни пигмент настају радови из серије „Клијање“, затим „Раст“ купе од прућа и земље. Радови настају на радовима од малих ,средњих па до формата преко два метра . Назив изложбе у галерији УЛУС-а „Ергономија земље“ добар је пример како се гради концепт по ком се развијају циклуси који се уграђују у један значајан уметнички опус .

Докторски уметнички пројекат подразумева и изложбу „Сакупљачи светлости“, форматима два пута три метра уметник је постигао да ширина поља на ком се одвијају процеси добије на својој отворености и комуникативности.Токови окера земљаног порекла под утицајем сунца и ветра прави су запис простора и времена ком су били изложени. Све што је било предметом текстуалног дела рада нашло је своју реализовану форму у радовима који су део овога пројекта.

Након закључка у ком је сажет осврт на цео пројекат и истакнути основни елементи на основу којих је формирана конструкција следи списак литературе и биографија кандидата .У списку литературе налази се тридесетак наслова из различитих области које су помогле кандидату да оствари овај релевантан уметнички пројекат.

КРИТИЧКИ ОСВРТ НА ДОКТОРСКИ УМЕТНИЧКИ ПРОЈЕКАТ И ОЦЕНА ОСТВАРЕНИХ РЕЗУЛТАТА

Докторски уметнички пројекат **ПРИРОДА И УМЕТНОСТ КАО МОГУЋНОСТ
РАДИКАЛНЕ УМЕТНИЧКЕ ПРАКСЕ** –објекти и инсталације кандидата

Ђорђа Станојевић у оба своја сегмента показује основаност теме и концепта којим се руководио аутор током истраживања и реализације пројекта. Потврђујући оправданост свог става и концепта „сликати природом“ кандидат у серији самосталних изложби, које је остварио у последњих неколико година, пролазио кроз различите фазе испитивања тог става. Пошто је успоставио јасну структуру поступака и проверио њихову ефикасност, у пракси, боље рећи у природи, кандидат је у теоријском делу истражио, ослањајући се на релевантне узорке из историје уметности, смисао своје концепције. Полазећи од егзистенцијалне упитаности човека у савременом друштву, затим постављајући питање смисла неконтролисане експлоатације природних ресурса, угрожености природе, долази до појма етике односа према природи. Да ли је могућ суживот, колико уметник својим деловањем може да допринесе усаглашавању односа према природи? У ери огромног раста и развоја најразличитијих технологија, које су неспорна слика моћи човека ствараоца, али и отуђености његове од природе Станојевић сматра да се радикалност става и уметничке праксе огледа у враћању пра-узорима и једноставнијим односима. Другим речима да се прекине процес све веће отуђености човека од природе, и човека од човека. Кандидат је својим докторским уметничким пројектом на најбољи начин показао оправданост бриге и става да је могућа сарадња са природом и њеним силама сунца, мраза, кише, снега, исконским пратиоцима и замајцем процеса који чине живот на земљи.

ЗАКЉУЧАК КОМИСИЈЕ

Комисија закључује да је докторски уметнички пројекат **ПРИРОДА И УМЕТНОСТ КАО МОГУЋНОСТ РАДИКАЛНЕ УМЕТНИЧКЕ ПРАКСЕ**-објекти и инсталације кандидата Ђорђа Станојевића како изложбом у галерији Факултета ликовних уметности, радног назива „Сакупљачи светлости“, тако и писаним делом јасно трасирао пут којим остварује свој став „сликати природом“. Кандидат истиче потребу другачијег односа према природи наглашавајући значај суживота природе и њених сила са човеком.

На основу укупне оцене докторског уметничког пројекта **ПРИРОДА И УМЕТНОСТ КАО МОГУЋНОСТ РАДИКАЛНЕ УМЕТНИЧКЕ ПРАКСЕ**-објекти и

инсталације кандидата Ђорђа Станојевића ,Комисија предлаже Наставно –уметничком већу Факултета ликовних уметности у Београду да прихвати извештај Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта и проследи Сенату Универзитета уметности .

др ум Радош Антонијевић, ванр. проф. ФЛУ

мр Бранко Павић, ред. проф. Архитектонског факултета у Београду

др ум Миливоје Павловић, доцент ФЛУ

др ум Милица Црнобрња Вукадиновић, доцент ФПУ

мр Радомир Кнежевић, ред. проф. ФЛУ(ментор)